

Achizițiile publice pot schimba lumea, iar Comisia Europeana tocmai ne-a oferit manualul

În februarie 2025, Comisia Europeana a publicat un document cu potențial transformator: Ghidul „Cum sa aplici achizițiile publice responsabile social” (en: „How to apply socially responsible public procurement”) – o lucrare pragmatica, bazata pe impact, care poate schimba modul în care privim achizițiile publice (în continuare „Ghidul”).

Este o lectura care merita toata atenția juriștilor, funcționarilor, managerilor de proiecte și decidenților politici, motiv pentru care vom încerca sa prezentam principalele noastre concluzii, desprinse în urma analizei Ghidului.

De ce este important acest Ghid?

Achizițiile publice reprezinta aproximativ 15% din PIB-ul Uniunii Europene. Vorbim despre peste 2 trilioane de euro pe an cheltuiți pentru bunuri, lucrari și servicii achiziționate de autorități și instituții publice. Aceasta putere de cumparare nu este doar o chestiune contabila sau procedurala – este o pârghie politica, economica și sociala majora. Comisia Europeana considera ca, printr-un cadru coerent și ambițios, administrațiile publice pot stimula ocuparea forței de munca, pot sprijini incluziunea sociala, pot promova condiții de munca decente și pot impulsiona tranziția catre o economie durabila.

Ce aduce nou acest Ghid?

Documentul nu se limiteaza la recomandari teoretice. El propune un cadru de analiza, evaluare și masurare a impactului social generat de procedurile de achiziții publice din Uniunea Europeana. Sunt definiți patru piloni principali de evaluare, fiecare detaliat prin indicatori și sub-indicatori clari:

1. Oportunități de angajare și incluziune sociala:

Evaluarea modului în care autoritățile contractante includ în documentații obiective explicite privind crearea de locuri de munca, în special pentru grupuri vulnerabile (persoane cu dizabilități, șomeri de lungă durată, tineri NEET, migranți etc.) și dezvoltarea competențelor angajaților.

2. Condiții decente de munca:

Evaluarea aplicării principiilor OIM privind munca decentă: salarii echitabile, siguranța, nediscriminare, existența unor mecanisme clare de raportare a abuzurilor.

3. Sprijinirea accesibilității și a designului universal:

Verificarea gradului de integrare a principiilor de design universal și a accesibilității pentru persoanele cu dizabilități în cerințele tehnice, documentele de atribuire și clauzele contractuale.

4. Sustenabilitate socială:

Măsura în care contractele contribuie la lanțuri de aprovizionare etice, respectarea drepturilor omului și alinierea la standarde precum Directiva privind diligența corporativă în materie de sustenabilitate (CSDDD).

Fiecare pilon este măsurat pe o scală de la 0 la 5 și tradus într-un scor global de impact social – de la „*Neimpactant*” la „*Transformator*”.

Ce ne spune analiza celor 75 de proceduri evaluate în ghid?

Studiul a evaluat 75 de proceduri de achiziții publice din toate cele 27 de state membre ale Uniunii Europene. Concluziile relevante:

- Majoritatea procedurilor analizate au fost clasificate cu **impact redus sau moderat**;
- Doar **4 proceduri au fost considerate transformatoare** (scor de peste 85%);
- **Achizițiile de servicii** au cel mai ridicat potențial social;
- Procedurile de atribuire desfășurate la nivel local sunt **mai flexibile**, dar implementarea este inegală;
- **Sustenabilitatea socială**, deși frecvent menționată, este implementată slab în practică.

Ce funcționează bine?

Ghidul oferă exemple convingătoare de bună practică, precum:

- Contractul pentru biciclete electrice din Leuven (Belgia) – care a integrat obiective ecologice și de creare a locurilor de munca;
- Contractul de catering din Strasbourg – care a impus cerințe ferme privind condițiile de munca și incluziunea;
- Achizițiile Universității din Twente – care au favorizat furnizorii care angajează persoane cu dificultăți de integrare profesională.

Ce nu funcționează (încă)?

Raportul semnalează și punctele slabe întâlnite frecvent în procedurile de achiziții publice:

- Persistența **criteriului prețului cel mai scăzut** în multe proceduri;
- **Clauze sociale vagi** sau slab corelate cu obiectul contractului;
- **Monitorizare deficitara** sau inexistența a respectării cerințelor sociale;
- **Date insuficiente** în sistemele electronice de achiziții (ex. TED).

Ce putem face, concret?

Ghidul propune recomandări clare și fezabile, cum ar fi:

- Integrarea precoce a obiectivelor sociale, încă din faza de planificare a procedurilor de atribuire;
- Folosirea standardelor comune și indicatorilor de impact în toate statele Uniunii Europene;
- Monitorizarea și raportarea sistematică a respectării cerințelor sociale;
- Implicarea IMM-urilor, întreprinderilor sociale și societății civile în proceduri;
- Combinarea criteriilor sociale cu cele de mediu, într-o abordare integrată.

Ce înseamnă toate acestea pentru România?

Pentru practicienii din domeniul achizițiilor publice – autorități contractante, ofertanți, consultanți, avocați – Ghidul oferă un cadru robust și aplicabil imediat. Pentru legiuitor, este un semnal clar: achizițiile trebuie regândite ca **politici publice cu obiective sociale clare**, nu doar ca exerciții birocratice.

Într-o Românie în care decalajele sociale persistă, în care incluziunea persoanelor vulnerabile este limitată, iar condițiile de muncă rămân o provocare în unele sectoare, achizițiile publice pot deveni un catalizator real al schimbării.

Concluzie

Ghidul Comisiei Europene vine într-un moment-cheie. El arata ca achizițiile publice nu trebuie sa fie o simpla formalitate procedurala, ci pot deveni o **strategie activa de intervenție publica**. Pentru ca acest potențial sa se materializeze, este nevoie de curaj, competența și voința politica.

Este timpul sa nu mai vedem achizițiile publice ca pe un „checkbox procedural”, ci ca pe **unul dintre cele mai puternice instrumente pe care le au statele UE** pentru a modela societatea pe care ne-o dorim: mai echitabila, mai incluziva și mai durabila.

Forma integrala a Ghidului poate fi accesata [aici](#).